

Vuk'uzenzele

Produced by: Government Communication & Information System (GCIS)   English/Afrikaans   Oktober 2022 Uitgawe 2

Once empty land now thriving community farm

THE MEMBERS of an agricultural cooperative are working towards becoming large-scale, commercial farmers – thanks to the power of community unity and the support of government.

Owen Mngadi

By working together, the Middelpoos community in Saldanha Bay in the Western Cape has turned an empty plot of land into a vibrant, mixed agricultural farm.

The people of Middelpoos realised how much more they could achieve as a community than they could as individuals and formed the Thembelihle small-scale farmer cooperative. Today, the group is collectively working the 112-hectare farm it leases from the municipality to combat hunger, poverty and unemployment.

According to Gerrit de

■ Thembelihle cooperative recently received over R6 million in equipment and support from government.
Photo supplied

Bruyn (58), chairperson of the cooperative, members of the community started to use the vacant land to grow food in the then informal settlement in 2011. With more and more people starting food gardens on the land, the community decided to work together to form a cooperative.

The cooperative approached the Saldanha Bay Municipality and signed a formal five-year lease agreement to use the land for farming in 2017. In 2019, while the 2017 contract was still in existence, they renewed the contract after intervention by the Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development. This year, they signed a seven-year lease agreement that will come to an end in 2026.

De Bruyn says they

Cont. on page 2

Stem cell donation is a painless way to help save lives

Page 4

VACCINATE TO SAVE SOUTH AFRICA

TOGETHER WE CAN BEAT THE CORONAVIRUS

Empowering Ekangala's learners through mining

Page 7

To read *Vuk'uzenzele* download the GOVAPP on:

Search for SA Government on Google playstore or appstore

CONTACT US

Website: www.gcis.gov.za   Email: vukuzenzele@gcis.gov.za
www.vukuzenzele.gov.za   Tel: (+27) 12 473 0103

Tshedimosetso House:
1035 cnr Francis Baard and Festival streets, Hatfield, Pretoria, 0083

Geen kitsoplossing vir beurtkrag, maar goeie vordering word gemaak

Die voortslepende beurtkrag in die afgelope weke was vir ieder en elke inwoner in die land 'n bron van besondere frustrasie en uitdaging. Die wydverspreide publieke woede is heeltemal te verstaan.

Met Eskom wat gedwing is om weereens beurtkrag te implementeer ter beskerming van die nasionale kragnetwerk moes individue, huishoudings en besighede verlies neem met kragonderbrekings van tot vier ure op 'n slag.

Beurtkrag is veel meer as net ongerieflik — dit hou verreikende gevolge in vir bykans elke deel van ons samelewing, van onderwys tot die verskaffing van gesondheidsdienste. Beide klein en groot sake-ondernemings verloor inkomste en die energiekrisis is besig om belegging en ons ekonomiese herstel te knou.

Daar is 'n gevoel van wanhoop dat die situasie nie besig is om te verbeter nie en dat daar geen merkbare lig aan die einde van die tunnel is nie.

Dog, selfs in die donker-nag van beurtkrag, is en moet daar 'n einde aan ons energiekrisis in sig wees. Ons is besig om vordering te maak in die implementering van die bykomende maatreëls wat ek in Julie aangekondig het, alhoewel dit nie dadelik merkbaar sal wees nie.

Gegewe die onvoorspelbaarheid van die dienslewering deur Eskom se stelsel steenkool-aangedrewe kragstasies sal ons beurtkrag nie oor die korttermyn kan uitskakel nie.

Dit is ongelukkig die harde werklikheid wat ons in die oë staar met dié situasie, wat 'n lang geskiedenis het.

Ons onmiddellike doelwit is egter om die frekwensie en felheid van beurtkrag te verminder deur die onderbrekings by kragstasie aan te spreek.

Dit is 'n merkbare uitdaging, gegewe die gemiddelde ouderdom van kragstasies en die gebrek aan voldoende, kritiese en gereelde onderhoud in die verlede.

Eskom is besig om dringende maatreëls te implementeer om die dienslewering van die onderskeie kragstasies te verbeter, wat die prioriteit is totdat nuwe-generasie energieprojekte op die been gebring word.

Die kritiese kwessie van steenkoolvoorsiening word aangespreek, insluitend nouer samewerking met Transnet met betrekking tot die vervoer van steenkool en die monitering van die konsekwentheid van die lewering van steenkoolmyne aan kragstasies. Die

swak gehalte van steenkool word ook deur Eskom aangespreek, aangesien dit dikwels onderbrekings in kragstasies veroorsaak. Kundiges met ervaring in die bedryf van kragstasies word herroep om bystand te lewer met aanlegbedryf, bestuur en mentorskap.

Samesprekings is onderweg om plaaslike inhoudsvereistes vir spaar-onderdele te vergemaklik en om die toerustingvervaardigers te gebruik om onderhoud te onderneem om sodoende te verseker dat kritiese onderhoud sonder vertraging onderneem word.

Eskom het sedert Julie gewerk aan die verkryging van noodkrag om die onmiddellike energietekort aan te spreek en hulle het in die afgelope week kragkoopprogramme vir 1 000 megawatt se noodkapasiteit met maatskappye met bestaande opwekkingskapasiteit geloods en om die invoer van krag vanaf ons buurlande te verseker.

Die staat skenk noukeurige aandag aan die vaardig-

hede, ervaring en vermoëns van die Eskom-leierskap om te verseker dat die maatskappy die beste mense op alle vlakke van die organisasie het.

Dié ingrypings sal daartoe bydra om die felheid en die frekwensie van beurtkrag te verminder terwyl ons die land se energievoorraad verhoog deur bykomende, nuwe krag tot die energiestelsel te bekom.

Die staat het onlangs kragkoop-ooreenkomste vir 420 MW met die eerste drie voorkeurbieërs onder bodvenster 5 van die program vir hernubare energie, gesluit. Die drie projekte sal na verwagting in Oktober 2024 by die netwerk aansluit en voorbereiding is onderweg om ooreenkomste met die oorblywende 22 voorkeurbieërs te sluit.

Die hoeveelheid opwekkingskapasiteit wat van bodvenster 6 verkry moet word, sal vanaf 2 600 MW tot 4 200 MW verhoog word.

Die nasionale enrgiekrisis-komitee wat ek in Julie aangestel het, is besig om aandag te skenk aan die beleids- en wetgewende hervormings wat 'n meer doeltreffende, mededingende elektrisiteitssektor sal bewerkstellig.

Ons het die wysigings wat die lisensiëringsdrumpel vir privaatoopwekkingsprojekte verwyder, vir openbare kommentaar gepubliseer. Dit sal die weg baan vir belegging in groter projekte op nutsskaal wat spoedig nuwe opwekkingskapasiteit tot die netwerk sal voeg.

Die vereiste van omgewingsbemaatigings met betrekking tot oordragin-

frastruktuur in strategiese areas waar die risiko tot die omgewing laag is, is opgehef.

Die tydraamwerke vir energieprojekte wat grondgebruiksmagtigings en goedkeuring vir netwerk-aansluiting ontvang, is aansienlik verminder. Dit geld ook vir die nasionale energiereguleerder se registrasieproses vir opwekkingsfasiliteite.

Ons moet, terwyl ons daaraan werk om die voorsiening van energie te verhoog, ook daarna poog om die vraag na energie te verlaag, veral gedurende spitsstye.

Ons moet as landsburgers saamwerk om die druk op die nasionale netwerk te verminder. Dit beteken dat ons elektrisiteit spaarsamig moet gebruik, onwetige aansluitings moet rapporteer en vir die elektrisiteit wat ons gebruik moet betaal. Sake-ondernemings, huishoudings en staatsdepartemente wat aan Eskom geld verskuldig is, moet dit betaal sodat Eskom beter in staat is om die kritiese onderhoud wat nodig is om die ligte aangeskakel te hou, te onderneem.

Met die voortdurende beurtkrag wat eindeloos blyk te wees, is dit al te maklik om moed op te gee dat ons ooit dié probleem gaan kan oplos.

Dog, as ons bietjie verder as die onmiddellike krisis kyk, is daar wel daadwerklike tekens van vordering en goeie rede om optimisties te wees.

Terwyl ons met groter dringendheid daaraan werk om die onmiddellike probleem van 'n onbetroubare kragstelsel op te los, is ons ook besig om die grondslag te lê vir 'n volhoubare, blywende oplossing vir die land se elektrisiteitsprobleme. **U**

The burden of depression in people with albinism

OFTEN ISOLATED by their communities, many people who live with albinism suffer in silence as life becomes unbearable.

Phakama Mbonambi

The dehumanisation of people living with albinism, especially in many sub-Saharan societies, leads to severe depression – often with terrible consequences.

Globally, depression is a serious mental health disorder that affects people from all walks of life. Severe cases of depression can lead to suicide, which the World Health Organisation lists as the fourth leading cause of death for people aged between 15 and 29.

Sabelo Gumede, a psychologist based in Durban, KwaZulu-Natal, believes that people with albinism need all the care and support they can get – and that starts with changing society's understanding of what albinism is. People

with this genetic condition lack melanin, which leads to a lack of colour pigmentation in the skin, hair and eyes. They battle with their vision and are at risk of developing skin cancer.

Gumede says the main causes of mental health difficulties in people with albinism are discrimination and bullying. If not addressed, this can lead to psychological difficulties,

such as depression, anxiety attacks and episodes of post-traumatic stress disorder.

"People living with albinism often feel isolated, especially as a direct result of social stigmatisation. This tends to be more prevalent in townships and rural areas."

Signs of depression are isolation, poor inter-personal relationships, poor hygiene, a lack of concentration, slowness and suicidal thoughts.

Combating depression

Gumede says people with albinism can seek help from a private psychologist, ask their local clinic for help or reach out to an organisation that assists people with depression.

Since people with albinism live within the community, just like everyone else, friends and family should keep an eye on them and

ensure they get professional help if needed.

Government and non-governmental organisations can play a crucial role in combating hate and discrimination against people with albinism through awareness and education campaigns, particularly in rural areas, because that is where violence against people with albinism is often reported. ¹

SCAN ME

Get help

These organisations can support people living with albinism who are depressed or feel isolated:

Akeso Crisis Helpline
www.akeso.co.za
0861 435 787

Albinism Society of South Africa
www.albinism.org.za
011 838 6529

South African Depression and Anxiety Helpline
www.sadag.org
0800 567 567

Stamselskenking is pynloos en kan lewens red

Kgaogelo Letsebe

Mfundo Mxolisi Ngwenya (30) van Durban, KwaZulu-Natal is een van die min swart stamselskenkers in die land.

Die Suid-Afrikaanse Beenmurgregister (SABMR) sê dat meer mense van kleur as skenkers moet registreer aan gesien h'n pasiënt h'n veel beter kans het om h'n gepaste skenker in hul eie etniese groep te vind. Slegs 10% van die 78 000 geregistreerde skenkers in die land is, volgens die register, swartmense, met 9.9% Indiërs/Asiërs en 67% blankes.

Die SABMR sê dat die meeste skenkers stamselle skenk deur middel van h'n proses genaamd perifere bloedstamselversameling. Hulle sê dat dieselfde stam-

Mfundo Ngwenya is 'n stamselskenker

selle wat in jou beenmurg gevind kan word, ook in jou sirkulerende bloed teenwoordig is. h'n Nie-sjirurgiese, buite-pasiënt prosedure word uitgevoer om dié selle te versamel. Bloed word deur middel van h'n naald in een arm getrek en vandaar beweeg dit deur h'n masjien wat die stamselle verwyder en versamel, waarna die bloed terugvloei in jou liggaam deur h'n ander naald in jou ander arm. Stamselle

is belangrik vir die genesing van bloedsiektes soos leukemie, beenmurggebrek of aplasie.

Ngwenya, h'n sportsbestuurder by die Durban Universiteit van Tegnologie, sê hy het aanvanklik in 2012 van stamselskenking gehoor toe die SABMR h'n promosievelddtog by h'n plaaslike kompleks aangebied het. "Ek wou nog altyd bloed skenk en is altyd gretig om te help, so ek het daarvoor gegaan.

Dit was regtig maklik want hulle het net h'n wattermonster vanuit my mond geneem en gesê dat ek h'n oproep kan verwag."

Die wattermonster vanuit h'n potensiële skenker se mond word getoets en hul besonderhede word gestoor sodat hulle gekontak kan word indien hulle as h'n gepaste skenker vir iemand wat stamselle benodig, geïdentifiseer word.

"Ek het laasjaar h'n oproep ontvang met die nuus dat ek h'n perfekte skenker vir iemand was. Die proses om stamselle te skenk neem redelik lank en behels ongeveer 13 verskillende toetse wat wissel van h'n volle fisiese ondersoek (om algemene gesondheid te toets) tot bloedtoetse. Ek moes myself ook op h'n daaglikse basis inspuit," vertel hy. Die uitein-

delike fisiese skenking neem tussen ses en agt ure.

Meer skenkers is nodig

Ngwenya sê dat mense daarvan bewus gemaak moet word dat die skenkingsproses nie sjirurgie behels nie. Hy sê dat kulturele oortuigings in sommige gevalle mense keer om skenkers te word.

Die SABMR sê dat hulle tradisionele en geloofsleiers in gesprekvoering sal betrek om stamselskenking te bevorder en aan te moedig. Hulle sê dat hoe meer swartmense stamselskenkers word, hoe meer lewens gered kan word. ¹

Besoek

www.sabmr.co.za,
skakel **021 447 8638**
of stuur 'n epos aan
donors@sabmr.co.za
vir meer inligting oor
stamselskenning.